

REISEBREV FRA ST. ANDREWS

NO TRUE SCOTSMAN?

Av Patrick J. Winther-Larsen

Våren 2018 dro jeg til den knøttlille landsbyen St. Andrews i Skottland. «Byen» består av tre hovedgater, hvilket betyr at hvis du ikke finner det du leter etter i en gate, er den antageligvis å finne i en av de andre. Byen er altså svært liten og har bare det essensielle å tilby — ikke mer, ikke mindre. Da jeg ankom Skottland visste jeg ikke særlig mye om landet annet enn at jeg visstnok er medlem av en av deres klaner (Clan MacIntyre of Camus na h Eirie). Det virker for meg som om mye av det som sies om Skottland, så vel som om landets innbyggere, stemmer. Det regnet imidlertid ikke så ofte, men vinden var som regel sterk. Været varierte også veldig: Våren kom så tidlig som i januar, men ble i mars avbrutt av ekstremt snøvær — polarvirvelen kalt «the Beast from the East». Befolkningen var vennlig, men det kan tidvis være vanskelig å tyde den tykke aksenten.

I tillegg til å huse et av Storbritannias ledende universiteter, er St. Andrews er kanskje best kjent internasjonalt for å være stedet der golfbanen «the Old Course» befinner seg. Denne banen omtales gjerne som «golfens Mekka» av golfkjennere. Når det er sagt, er det ikke vanlig at studentene her velger å «slå et par hull» mellom seminarer eller forelesninger.

Jeg bodde på studenthybel, i hall-en David Russell Apartments, som ligger omtrent tjue minutter fra sentrum; kanskje fem minutter med buss, som er den eneste formen for kollektiv-transport der. Det var absolutt ingen bestikk eller serviser å finne på kjøkkenet, men heldigvis var det lett å få tak i et par vodkaglass for mindre ett pund per stykke. I hovedbygningen til hybelområdet var det egen bar, et billiardbord, et musikkrom, og et arkadeskap som kjørte spill fra 16-bit-generasjonen (om jeg husker riktig) på emulator. Noe for enhver, med andre ord.

Universitetets campus er strødd utover byen, og filosofibygningen (Edgecliffe) ligger uheldigvis lengst vekk fra hybelen, ute ved havet. Jeg bodde i en femromsleilig-

het, med felles kjøkken og stue, sammen med to kinesiske kvinner som studerte internasjonal business, en italiensk jusstudent, og en annen nordmann fra samme program som meg. Mitt første møte med mine kinesiske samboere utspilte seg på kjøkkenet, der jeg satt for meg selv og leste før to personer plutselig stikker hodene sine inn og skriker: «Rushing! Rushing!» (altså «Russian! Russian!»). Jeg har ingen anelse om hvorfor de trodde at jeg var russer, men det var neppe av betydning, for dette viste seg å være begynnelsen på et vakkert vennskap. For meg var det å bli godt kjent med studenter fra utenlandske Wniversiteter et klart høydepunkt av oppholdet i Skottland — ja, utvekslingen av kulturer ligger definitivt i kjernen av et ordentlig utvekslingssemester.

Når det kommer til det faglige, tok jeg ett emne om Immanuel Kant og et annet om rettsfilosofi. I starten av semesteret fulgte jeg også et emne om «aktuelle temaer» i filosofi, der fokuset var på språkfilosofi og bevissthetsfilosofi. Dessverre ble dette emnet (så vel som en stor andel av undervisningen ved universiteter i hele Storbritannia) rammet av en streik mot kutt av pensjonspengene til ansatte som er medlem i «University and College Union» (UCU). Den foreslåtte mengden penger som skulle kuttes var betydelig; så å si alle foreleserne i filosofi engasjerte seg og streiken varte i flere uker. Heldigvis fant jeg — i motsetning til Maria von Herbert, en østerisk kvinne med hjertesorg som ba Kant om kjærlighetsråd — trøst i Kants verker.

På pensum til Kant-emnet var ett manuskript av en kommende oversettelse av et av Kants mindre kjente verker, nemlig hans Tugendlehre, altså «Dyds læren» på norsk. De fleste kjenner antageligvis dette verket (om de kjenner til det overhodet) bare som «andre halvdel» av hans Moralens metafysikk fra 1797 (første halvdel er den bedre kjente Rechtslehre, altså «Retts læren»). For meg var dette det meste interessante emnet tilbudt det semesteret, til dels

takket være den eminente professoren Jens Timmermann, en mann som er svært engelsk til å være tysk. Professor Timmermann ledet seminaret og står bak manuskriptet. Tidligere har han (blant annet) oversatt Grunnleggingen av moralens metafysikk, og dette semesteret kansellerte han aldri et seminar. Hvis noe kom i veien for et seminar, ble det flyttet til kl. 9 på en av de etterkommende mandagene. Jeg kommer forhåpentlig aldri til å glemme de mange Timmermann-ismene han lirte av seg, til eksempel: «Slipping on a banana peel is just the tip of the malicious glee iceberg.» I løpet av semesteret ble det ofte kommentert — aldri av studentene, vel å merke — at hverken Kants Dydslæren, eller Mary Gregors oversettelse av dette verket fra 1996, ikke er særlig godt skrevet. Vi gikk gjennom det 116-siders lange verket passasje etter passasje, og diskuterte Kant syn på ymse etiske temaer som selvmord, selvsikring, kjærlighet (i den filantropiske forstanden av ordet), og vennskap.

I rettsfilosofiemnet ble flere interessante temaer brakt opp, deriblant hvordan vi skal forstå forholdet mellom jus og moral — antatt at de bør være forbundet i det hele tatt. Det sistnevnte henviser til debatten mellom posisjonene «positivisme» og «anti-positivisme». Andre problemstillinger inkluderte den ontologiske statusen til juridiske plikter, der vi så for eksempel på diskusjoner om hvorvidt disse utøver normative krefter, og hvorvidt disse er unike eller en type moralske plikter. Noen øvrige filosofiemner tilbudt ved universitetet i St. Andrews dette semesteret var politisk filosofi, et om historiske verker i politisk filosofi (dette semesteret sto John Lockes *Two Treatises of Government* på pensum), et om Ludvig Wittgenstein, og et i avansert logikk. Ved slutten av semesteret skulle studentene i dette logikkseminaret kunne utlede Kurt Gödels ufullstendighetsteoremer på den såkalte «lette måten».

Nå, et par ord om hva som er likt og ulikt filosofistudiet ved Universitetet i Oslo. Eksamensformene i Master-emnene ved universitetet i St. Andrews var, som i Oslo, semesteroppgave og mappeoppgave. I minst et av emnene på Bachelor-nivå skulle studentene levere fem tusen-ordlange «kommentarer» til en selvvalgt artikkel fra pensum, i tillegg til en lengre oppgave på 3500 ord. I denne forstand er eksamensformene, i hvert fall på Bachelor-nivå, ulikt det en kan forvente i Oslo.

Antallet studenter i hvert seminar er også betraktelig mindre enn i Oslo (hvis en ser bort fra de obligatoriske emnene). I Kant-emnet, for eksempel, var vi vanligvis bare seks eller syv stykker. Dette synes jeg var svært forfriskende, da studentene ikke var redde for å snakke eller utfordre hverandre. Som en følge av dette ble stemningen

i seminaret kanskje også litt mer konkurrerende, men definitivt på en positiv måte. Hvem vil da ikke at professor Timmermann skal kalle ens spørsmål «fremragende»? Filosofimiljøet i St. Andrews, til slutt, er også langt mer internasjonalt enn det en vil finne i Oslo. Nesten hver student jeg ble kjent med kom fra utlandet, enten det var England, Nederland, Belgia, Polen, Østerrike, Slovakia, USA, Kina, eller Korea. Jeg tror faktisk at jeg møtte bare tre skotske studenter. Videre har studenttradisjonene (eller -overtroen) i St. Andrews svært annerledes enn i Oslo. Den største er at en student som trækker på stedet der martyren Patrick Hamilton ble brent på bål i 1528 kommer til å mislykkes med graden. Hvis en trækker på dette stedet, markert med initialene «PH», må en, for å unngå forbannelsen, delta på «May Day skinny dip» og nakenbade på 1. mai ... klokken fem på natten.

Til slutt kan jeg nevne at studenttilbudene ved St. Andrews var mange. Innboksen min ble bombardert av invitasjoner til diverse seminarer, konferanser, og jeg vet ikke hva. Filosofinstituttet ble også ofte gjestet av mange kjente filosofer, deriblant Universitetet i Oslos egen Herman Cappelen, som holdte flere «talks» om conceptual engineering ved Edgecliffe. Det ble også holdt mandagsseminarer, der vin og ost ble servert, i regi av deres filosofifagutvalg. I juni ble det også arrangert det første årlige «John Stuart Mill Cup», en debatt-turnering for videregående studenter som fokuserer på etiske problemstillinger, der de (ulik andre debatt-turneringer) fikk poeng basert hvorvidt bidragene var i utformet med høy nok grad av ettertanke og omtanke for andre.

Jeg var riktignok syk under nesten hele oppholdet, men om jeg kunne velge å være et spesifikt sted mens jeg var syk, hadde jeg valgt St. Andrews. Det er kanskje—bare kanskje—en uortodoks måte å anbefale St. Andrews som utvekslingsdestinasjon, men hvem sier at filosofi ikke er et kreativt fag?

P.J.W.-L.

Clan MacIntyre of Camus na h Eiric